

AJÁNLÁS

A magyarországi gazdasági és politikai rendszerváltozás valamint hazánk csatlakozása az Európai Unióhoz a szakképzés területén is nagyon jelentős változásokat eredményezett.

A 90-es évek elején kezdődött tétova szakképzés-fejlesztési lépések után napjainkban egy átfogó tartalmi és intézményi reform folyamata zajlik a hazai szakképzés terén, természetesen nem függetlenül az Európai Unió egész életen át tartó tanulási programjaitól.

Az Európa Tanács és az Európai Bizottság 2008. évi közös időközi jelentése az „Oktatás és képzés 2010” munkaprogram megvalósításáról a korábbi szakképzési prioritásokat erősítette meg:

„Az oktatás és a képzés elengedhetetlen a gazdasági és társadalmi változáshoz. A több és jobb munkahely megteremtéséhez szükséges rugalmasság és biztonság attól függ, hogy sikerül-e minden polgár számára biztosítani a lehetőséget a kulcsfontosságú kompetenciák megszerzéséhez és a szaktudás egész életen át tartó frissítéséhez. Az egész életen át tartó tanulás fejleszti a kreativitást, ösztönzi az innovációt, és lehetőséget biztosít a teljes értékű részvételre a gazdasági és a társadalmi életben...”

A jelentés megállapítja, hogy az EU-tagországaiban számos területen történt előrelépés: például a legtöbb országban kidolgozták az egész életen át tartó tanulásra vonatkozó stratégiát, melyek általában az oktatás és szakképzés minden szintjét elérő, átfogó elképzelések. További kedvező fejleményként említi a jelentés, hogy egyre szélesebb körben tapasztalható a képzési politikák és a források optimális elosztásának tudományos megalapozása. Kedvező lépések történtek az egész életen át tartó tanulás európai képesítési keretrendszerének megteremtése érdekében. A legtöbb tagországban felismerték az iskolaelőkészítők fontosságát.

A program komoly hiányosságaként említik ugyanakkor a az összes érdekelt fél nem kellően hatékony együttműködését, a nem megfelelő információterjesztést. Az oktatásra fordított közkiadások 2000 és 2003 közötti növekedési üteme 2004-ben megtorpant. A je-

lentés kiemelt figyelmet szentel a tanárképzésnek, hangsúlyozva, hogy a tanárok és oktatók számára egyre nagyobb kihívást jelentenek az egyre heterogénebb osztályok, valamint az új képességek megszerzésének szükségessége. Végül megállapítja, hogy a szakoktatás és szakképzés nem kapcsolódik megfelelően az oktatási rendszer többi eleméhez.

Az Európai Bizottság jelentése egy olyan általános képet mutat, mely helyenként minden tagországra érvényes, más esetekben viszont nem veszi, nem is veheti kellően figyelembe a „rég” 15 és az „új” 12 tagállam gyökeresen eltérő gazdasági fejlettségéből, a politikai közelmúltból fakadó különbségeit.

A hazai szakképzésre vonatkozó reformintézkedések egy részét a kényszer szülte: számos nagyvállalat megszűnésével a gyakorlati képzés új rendszerét kellett kialakítani, beleértve a gyakorlati képzést támogató fejlesztési források pályázati rendszerét, a gyakorlati képző helyek minősítését. A hirtelen tömegesen megjelenő munkanélküliség – nem feltétlenül hatékony – egyik kezelési módjaként jelentős állami forrásokat csoportosították át a felnőttképzésbe, amit azonban csak több éves késéssel követett a felnőttképzési intézmények akkreditációjának bevezetése.

Napjainkban egy átfogó, az Európai Bizottság és Tanács irányelveivel összhangban levő hazai szakképzési reformfolyamat részei vagyunk. A szakképzés tartalmi megújításának leglátványosabb jele, hogy új Országos Képzési Jegyzék bevezetésére került sor, 2007. őszétől már új, moduláris rendszerben szerezhető meg a 420 szakképesítés mindegyike, de a ráépülések, elágazások összesen több mint 1000 szakképesítési kimeneti lehetőséget biztosítanak. A moduláris szakképzés a megszerzett ismeretek, kompetenciák beszámítását, az egyes szakképző intézmények és szakképzések közötti átjárhatóságot segíti elő.

Ehhez hasonló horderejű, részben intézményi, részben tartalmi reformként értékelhető, hogy átalakul a gyakorlati képzés rendszere. Mint említettük, a 90-es elején sorra szűntek meg a nagyvállalati gyakorlati képzőhelyek (pl. tanműhelyek), helyüket csak részben tudták átvenni az újonnan alakult mikro-, kis- és középvállalkozások, nagyon különböző személyi és tárgyi feltételekkel. Mostanra

megérett e helyzet, hogy a gyakorlati képzésben is az EU-prioritások kapjanak elsőbbséget.

A térségi integrált szakképző központok (TISZK-ek) az adott régióban a szakképzés valamennyi szereplőjét bevonják a szakképzési döntésekbe: az irányító testületekben a szakképző iskolák fenntartói, a háttérintézmények, a képzésben résztvevő személyek és a munkáltatók, a gazdasági élet szereplői egyaránt helyet és jogosítványt kapnak.

Ennek köszönhetően várhatóan erősödni fog a szak-és felnőttképzési rendszer munkaerő-piaci alkalmazkodása, a képzési kínálat a munkaerő-piaci kereslethez az eddiginél jobban igazodik.

A TISZK-ekben dől el, a szakképző intézmények milyen nagyságrendű szakképzési fejlesztési forráshoz és szakképzési hozzájáruláshoz juthatnak. A TISZK-ek feladata lesz a szakképzésben közreműködő pedagógusok, szakoktatók továbbképzése, a tananyag-fejlesztés koordinációja, a munkaerő-piaci monitoring, a hátrányos helyzetekkel való szervezett foglalkozás, a pályaválasztási tanácsadás, a nemzetközi cserkapcsolatok bővítése.

Jelen kutatási program a szakképzés területén kettős célt szolgál. Egyrészt arra a kérdésre kerestük a választ, hogy a szakképzés résztvevői – tanulók, hallgatók – milyen állampolgársági ismeretekkel rendelkeznek, politikai szocializációjuk, politikai kultúrájuk milyen tartalmi fejlesztést igényel a szakképzés gazdasági-társadalmi eredményességének javítása érdekében.

A projekt során kifejlesztett projektet reményeink szerint nagyon sok szakképző intézmény, oktatási vállalkozás tudja majd hasznosítani.

A projekt másik eredménye magának a kutatásnak az újszerű módszertana, jelentős informatikai fejlesztésnek köszönhetően. Az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet Kiemelt Fejlesztések Koordinációs Központja által kidolgozott módszer bizonyára számos további szakképzési, oktatási kutatásban is jól alkalmazható lesz.

Az OFI által irányított kutatási projektet a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Karának Szakképzési Központja mellett jelentősen segítette Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata is. 9 önkormányzati fenntartású szakképző intézményünk 1.200 tanulója vett részt a kérdőíves felmérésben:

- Csonka János Műszaki Szakközépiskola és Szakiskola
- Déri Miksa Ipari Szakközépiskola
- Gábor Dénes Gimnázium és Műszaki Szakközépiskola
- Krúdy Gyula Kereskedelmi, Vendéglátóipari Szakközépiskola és Szakiskola
- Széchenyi István Gimnázium és Szakközépiskola
- Szeged-Móravárosi Szakközép-és Szakiskola
- Vasvári Pál Közgazdasági Szakközépiskola
- Vedres István Építőipari Szakközépiskola
- Szeged Városi Kollégium.

Köszönet illeti a közreműködő iskolák vezetőit, a projektben közreműködő tanárokat és diákokat.

Bízunk abban, hogy munkánkkal sikerült hozzájárulnunk a hazai szakképzés tartalmi megújításához, korszerűsítéséhez. Ennek reményében ajánljuk a kutatási eredményeket a hazai és határainkon túli szakképzés irányítóinak, intézményeinek, fenntartóinak, a tanároknak, szakoktatóknak, a gazdasági élet, a munkaerő-piaci szolgáltatóknak, tehát mindazoknak, akik a magyarországi szakképzés társadalmi és gazdasági hatékonyságának javítását szívügyüknek tekintik.

Tóth Károly
SZTE JGYPK Szakképzési Intézet
Programigazgató